

ศิลปะและวัฒนธรรมจัดการอย่างไรภายใต้การเปลี่ยนแปลง

ในสภาพสังคมปัจจุบัน เราไม่อาจยับยั้งการหลั่งไหลและถาโถมของศิลปะและวัฒนธรรมที่เข้ามาทุกทิศทางพร้อมกับอารยธรรมในโลกศตวรรษที่ ๒๑ ได้ แต่เราจะอยู่ร่วมกับ "ความเป็นอื่น" อย่างไร ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงโดยไม่ถูกครอบงำและกลืนหาย หากคนไทยและสังคมไทยไม่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ไม่รู้เท่าทันสื่อ ไม่ตระหนักถึงคุณค่าเชิงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง ขาดการน้อมนำการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ไม่มีกระบวนการวางรากฐานเชิงระบบ และไม่บริหารจัดการ สังคมทั้งสังคมก็จะขาดภูมิคุ้มกันทางปัญญา อันเป็นผลต่อมาให้เกิดการพัฒนาคนบนรากฐานของศาสนา ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ไม่อาจเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน

คำตอบสำคัญในท่อนี้เกี่ยวกับการพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมของเราให้มีอัตลักษณ์ ความเป็นหนึ่ง เป็นตัวของตัวเอง มีคุณค่าโดดเด่น ภายใต้การบริหารจัดการที่ดีและสมดุลของภาคประชาชนผู้เป็นเจ้าของศิลปะและวัฒนธรรม โดยมีกฎหมายเป็นเครื่องรองรับ

แต่ทว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาคประชาชนไม่สามารถเข้ามามีบทบาทในการปกครอง ฟันฟู อนุรักษ์ สืบสาน พัฒนาศิลปะและวัฒนธรรม และบริหารจัดการได้อย่างเต็มทีและเต็มศักยภาพนั้น คือ ข้อจำกัดทางกฎหมายที่ไม่เอื้อประโยชน์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอและจัดการนโยบายด้านศิลปะและวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมและเป็นรูปธรรม การขาดดุลยภาพในการจัดการด้านศิลปะและวัฒนธรรมในส่วนของภาคประชาชน การขาดพื้นที่สาธารณะเพื่อการแสดงผลงานและการเรียนรู้ด้านศิลปะและวัฒนธรรม รวมถึงการขาดโอกาสในช่องทางและการเข้าถึงในการสนับสนุนต่อยอดทั้งในด้านแหล่งทุนและองค์ความรู้

ในขณะที่ภาครัฐที่ดูแลงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมส่วนใหญ่เน้นการทำงานในเชิงรับ ขาดกลไกเชิงรุกในการประสานงานกับทุกภาคส่วนต่างๆ ผู้ปฏิบัติงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมในด้านต่างๆขาดความเข้มแข็ง และไม่มีเครือข่ายที่กว้างขวาง ศิลปินหรือผู้ที่เป็นเจ้าของผลงานศิลปะไม่ได้รับการคุ้มครองผลงานอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพเพียงพอ

คัดลอกจาก "สมุดปกขาว" แจกในเวทีสัมมนา การรับฟังและสร้างการมีส่วนร่วม นโยบายปฏิรูปศิลปะและวัฒนธรรม โดยคณะกรรมการธิการปฏิรูปค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรมและศาสนา

ม.ล.ชาญโชติ ชมพูนุท

๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๘